

Световна федерация на глухите: Позиция относно водещата роля на глухите хора в развитието и обучението на национални жестови езици (превод от английски език)

Ключови точки

- Глухите хора и глухите общности трябва да бъдат на преден план във всички дейности, свързани с жестовите езици. По-специално, на глухите хора трябва да се даде възможност да преподават своите национални жестови езици.
- Житейският опит на глухите хора като носители на жестови езици трябва да бъде признат за водещ при преподаването на техните национални жестови езици. Това е особено важно в ситуации, в които областта на преподаването на жестов език е сравнително нова и все още се развива. Трябва да се предприемат мерки за развитие на обучението по жестов език и квалификация за преподаване на езика, за да се изгради капацитет и способност на глухите хора в тази област.
- Езиците и културата на глухите общности са богат ресурс за обществото. Глухите хората са в състояние най-добре да моделират и споделят тези ресурси през своите общности, с тези които искат и имат нужда да учат жестови езици, включително глухите деца, техните семейства и други.

Въведение

Световната федерация на глухите е обезпокоена от докладите от страни по света в които се изтъква, че възможностите за преподаване на националните жестови езици се използват от хора, които не са глухи, което често изключва глухите хора от преподаването на собствения им език. Учители, които не са глухи, създават дружества, които се занимават с преподаване на жестов език, а училищата, коледжите и университетите, които предлагат курсове по жестов език, могат да наемат чуващи да преподават в тези курсове. Това води до намаляване на възможностите за преподаване за глухите хора и глухите общности. Качеството на обучението по жестов език се влошава, когато глухите хора не преподават своите национални жестови езици. Това оказва отрицателно въздействие върху обучението на преводачите от и на жестов език и обучението на други лица, които преподават и работят с глухи деца и възрастни.

Националните жестови езици се развиват по естествен начин, когато глухите хора се събират заедно. Глухите общности се формират около споделяния опит на глухите хора и уникалните им сетивни ориентации към света. Наред с националния жестов език глухите хора показват и практикуват културно поведение и ценности на глухите.

Националните жестови езици и културата на глухите хора произлизат от глухите хора. Подобно на всички живи езици, националните жестови езици се развиват и еволюират заедно със своите глухи общности и глухите хора трябва да бъдат поставени в центъра на всички аспекти на развитието на техния национален жестов език, включително и на преподаването.

Глухите хора, за които националните жестови езици са роден език или които използват

националния си жестов език като първи или предпочитан език, трябва да бъдат признати и уважавани като модели за подражание и преподаватели на тези езици и култури.

Световната федерация на глухите (СФГ) е международна неправителствена организация, която защитава човешките права на глухите хора по света. Важна част от нашата работа е интерсекционалният подход за насърчаване на човешките права на глухите хора към образование на техния национален жестов език (езици).

Това включва и глухите хора от културните малцинства, исторически маргинализирани общности, сляпоглухи хора, глухи хора с допълнителни увреждания, като например глухи хора с интелектуални увреждания и глухи хора, които са ЛГБТИ.

Необходимостта от естествено усвояване на жестовия език е от решаващо значение за всички глухи хора.

Международна правна рамка

Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания (КПХУ) е първата международна правна рамка, която признава националните жестови езици и дава право на глухите хора да се възползват от основни човешки права на национален жестов език.

Конвенцията задължава правителствата да признават значението на националните жестови езици и да насърчават тяхното използване чрез членове 2, 9, 21, 24 и 30.

Член 30 признава и предоставя на глухите хора и глухите общности статут на културни и езикови малцинства. Отдавна е признато, че глухите хора са част от уникална пресечна точка на принадлежност, както към културни и езикови малцинства, така и към движението на хората с увреждания. Документът за позиция на Световната федерация на глухите (СФГ) относно положението на глухите общности в рамките на "уврежданията срещу конструкциите на културните и езиковите малцинства" документира уникалността на тази интесекционалност, която не се среща при нито една друга група от хора с увреждания или малцинствени групи.

В КПХУ се признава първостепенното значение на глухите хора и техния житейски опит в областта на националните жестови езици и културата на глухите в член 4, параграф 3.

Този член задължава държавите - страни по Конвенцията, да се консултират и активно да ангажират хората с увреждания, включително глухи хора, чрез техните представителни организации - организации на хората с увреждания.

За глухите общности това най-често означава техните национални асоциации на глухите и обикновени членове на СФГ. Националните асоциации на глухите се управляват от и за глухите хора, като признават първостепенното значение на правата и житейския опит на глухите хора.

Член 4, параграф 3 от КПХУ изисква от държавите - страни по Конвенцията, да се ангажират по значим начин с организациите на хората с увреждания, включително националните асоциации на глухите, във всяко законодателство, програми и политики, отнасящи се до глухите хора и националните жестови езици.

Освен това, държавите - страни по Конвенцията, трябва да предприемат всички необходими мерки, за да осигурят признаването и насърчаването на използването на

националните жестови езици в законодателството и в обществените политики и програми. Насърчаването включва също така подкрепа за публикации на национални жестови езици, обучения, образование, научни изследвания и обща употреба.

Прилагането на КПХУ следва да доведе до увеличаване на броя на преподавателите и ресурсите, свързани с националните жестови езици, както и на професионалните и академичните изследвания в областта на националните жестови езици. Осигуряването на първостепенна роля на глухите хора във всички дейности, свързани с националните жестови езици, трябва да включва и подкрепя усилията за повишаване на капацитета и способността на глухите хора да ръководят развитието на своите национални жестови езици. Развиване на капацитета и способностите на глухите хора да преподават и ръководят развитието на техните национални жестови езици може да включва например финансиране на семинари за обучение на експерти по преподаване на жестови езици за глухи от други държави, ако такива не съществуват в съответната държава.

Държавите - страни по Конвенцията, имат отговорността и задължението да гарантират, че глухите хора имат възможност да се обучават и да работят като преподаватели по национални жестови езици и разполагат с достатъчно ресурси чрез създаването на подходящо финансирани курсове за обучение на учители. Тези курсове за преподаване и обучение не трябва да се провеждат без значимото участие на подходящо квалифицирани и/или опитни глухи хора и техните организации.

Глухите хора имат значителна роля в обучението по национални жестови езици за учащи жестов език като първи език (L1) и учащи жестов език като втори език (L2), а обучението обхваща голямо разнообразие от групи и педагогически методи. Преподаването може да се състои от обучение на нови жестуващи лица, като например жестов език за бебета, курсове по национални жестови езици, базирани в общността, курсове в образователни институции от началното до висшето образование, както и програми за професионално развитие и обучение на преводачи. Особено внимание заслужава обучението по национални жестови езици, свързано с образованието на глухи деца и техните семейства или настойници.

Ролевите модели на глухите са неразделна част от пълното усвояване на националните жестови езици от глухите деца и техните семейства, като предават не само езиковото обучение, но и културните и сетивни начини на живот и съществуване като глухи хора, които са от съществено значение за естественото езиково развитие и благополучието в семействата. Изследванията показват, че програмите за глухи ментори или семейни инструктори по жестов език имат положително въздействие върху езиковото развитие на глухите деца и на езиковото обучение на чуващите семейства, както и на положителните нагласи към бъдещето на техните деца.

В тези програми глухите хора посещават семейства на чуващи родители с глухи деца. Проучванията показват също, че специализираните курсове по национален жестов език за родители на глухи деца, които се водят от обучени глухи учители, имат по-добри резултати по отношение на националните жестови езици. Ресурсите за преподаване на национален жестов език трябва да са от пряка полза за

глухите деца, младежи и техните семейства, както и за глухите възрастни. В повечето случаи няма да има достатъчно глухи учители по национални жестови езици, които да осигурят курсове по национални жестови езици за всяко училище, колеж или университет, които желаят да предлагат курсове по национални жестови езици L2. Глухите деца и младежи и техните семейства, както и глухите възрастни се нуждаят от глухи учители по национални жестови езици като езикови и културни модели. Ето защо ресурсите за преподаване на национални жестови езици трябва да се поддържат, насърчавани и насочени към глухите деца, младежи и възрастни и техните семейства. В много случаи за чуващо дете в училище, студент в колеж или университет е по-лесно да получи достъп до курс по национален жестов език, отколкото за глухо дете или родител на глухо дете да получи достъп до услуги по национален жестов език, предоставяни от глухи учители.

Като пример може да се посочи регион Фландрия в Белгия, където се препоръчва: "Глухите жестуващи/ползвателите на жестов език с лингвистични познания са по-подготвени да отговорят на въпросите на студенти/обучаващи се - в сравнение с хората, които са изучавали фламандски жестов език като L2. Освен това те имат по-добро усещане за глухата общност и като такива могат да предадат не само езика, но и културата. Често за чуващия ученик учителят по жестов език представлява първият контакт с глух човек: и благодарение на този първи контакт с глух учител за чуващия ученик става по-лесно да влезе в контакт с общността на глухите - нещо, което е необходимо, за да може да приложи на практика наученото в клас. Важната ключова позиция на глухите хора се подчертава в споразумението между Световната федерация на глухите и Световната асоциация на преводачите на жестов език подписано през 2007 г., в което "се признава първостепенното значение на организациите на глухите хора за определяне на политическата карта, културното и образователното развитие на жестовия език в тяхната страна, включително разпространението на речници на жестовия език и учебни материали.

Препоръки

- Държавите - страни по Конвенцията следва да предприемат всички необходими мерки за осигуряване на капацитета и способността на глухите хора да служат като културни и езикови модели, учители и разпространители на техните национални жестови езици, включително чрез създаване на подходящо финансирани курсове за обучение на учители по жестови езици и курсове за обучение на глухи учители.
- Правителствени и неправителствени организации, както и юридически лица със стопанска цел, владеещи националните жестови езици, следва да гарантират, че принципът на глухите общности и ръководените от глухите организации да водят преподаването и развитието на техните национални жестови езици е интегриран в тяхната работа. Проектите, свързани с националните жестови езици, следва да се осъществяват с участието на ръководени от глухите организации, включително национални асоциации на глухите хора.

Благодарности

Д-р Райчел Харис, д-р Кристин Снодон, д-р Робърт Адам, д-р Джоузеф Джей Мъри, г-жа Виктория Манинг, г-н Александър Блокс

За Световната федерация на глухите

Световната федерация на глухите (СФГ) е международна неправителствена организация, която представлява и насърчава човешките права на приблизително 70 милиона глухи хора по света.

Световната федерация на глухите включва организации на глухи хора от 135 държави; нейната мисия е да насърчава човешките права на глухите хора и пълния, качествен и равен достъп до всички сфери на живота, включително самоопределение, жестов език, образование, заетост и обществен живот. СФГ има консултативен статут в ООН и е член-основател на Международния алианс на хората с увреждания (IDA).

Превод: **deaf.bg**